

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av ett härbre på Orsala 7:10, Vansbro. Tidigare placerad i Skåle, Dala-Järna

Linderson, Hans

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2014). *Dendrokronologisk analys av ett härbre på Orsala 7:10, Vansbro. Tidigare placerad i Skåle, Dala-Järna*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2014:31). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

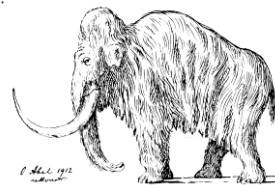
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

26 mars 2014

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2014:31
Hans Linderson
**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ETT HÄRBRE PÅ ORSALA 7:10,
VANSBRO KOMMUN TIDIGARE PLACERAT I SKÅLÖ, DALA-JÄRNA**

Uppdragsgivare: Arne Sundquist, Snögatan 10E, 802 76 Gävle

Område: Norberg **Prov nr:** 83228-83232 **Antal såg+borrprov/stock:** 1+7/5

Dendrokronologiskt objekt: Bottensyll, syll samt varv 1 & 2 är provtagna.

Resultat:

Dendro id:	Provnr :	Trädslag	Antal år (antal radier om annat än 2)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Trädets egenålder, uppskattning ± 20 år
83228	1+7	Tall	278	Sp 66, ej W	1665	1680 ± 15	380
83229	2	Tall	112;1	Sp 66, W	1789	V 1789/90	140
83230	3+4	Tall	360+20	Sp 97, ej W	1747+20	1777 ± 15	540*
83231	5+6	Tall	98	Sp 51, W	1789	V 1789/90	130
83232	8	Tall	150	Sp 57, nära W	1779	1789 ± 10	180

Kommentarer till resultatet

Datering vinterhalvåret 1789/90

Prov (id) 83229 och 83231 dateras exakt till vintern 1789/90, prov 83230 och 83232 är sannolikt avverkade samma säsong men har bredare felmarginal eftersom vankant saknas i provet. I det senare fallet har splintstatistik för tall använts för att få en tidsbegränsning.

Prov 83230 är från ett fantastiskt träd*. Trädets ålder har baserats på antalet årsringar i provet, antagit avverkning 1789/90, bedömt antalet årsringar som saknas till märke samt ett antal år trädet har vuxit för att nå provtagningshöjd. Trädets groddår har infallit i **mitten av 1200-talet!**

Datering 1665-1695

Prov 83228 som är en syll, halvklova, på östra sidan har avverkats någon gång under åren 1665 – 1695. Den började växa ungefär år 1300.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets egenålder noterats.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891